



ISSN: 2149-0821

Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Science

Yıl: 5, Sayı: 30, Kasım 2018, s. 30-39

Prof.Dr. Yücel CAN

Ömer Halisdemir Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü,
ycan@ohu.edu.tr

Funda ASLAN

Meryem GÖK

AİLEDE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SOSYOLOJİK ANALİZİ

Özet

Aile, dünyadaki her ülkede bulunan ve önemli işlevleri yerine getiren önemli kurumlar arasındadır. Diğer kurumların yanı sıra aile kurumu neslin devamı, toplumun norm, değer, kültür ve inancını gelecek zamana iletmede önemli bir konumdadır. Ailenin yerine konulması planlanan farklı görüşlerin olması, aile kurumunda yaşanabilecek problemlere çözümler getirememekte, sorunlar karşısında bireyleri çıkmaza sürüklemeye eğilimindedir. Bu çıkmazın oluşmaması ve yaşanan değişimlerin aile kurumu üzerindeki etkilerine dikkat edilerek, temelde aile kurumunu zedeleyen problemlerin nedenlerini tespit etmek, problemlere çözüm önerisi getirebilmemiz noktasında bize yardımcı olacaktır. Amacımız aile kurumunda meydana gelen problemleri tespit etmek, problemlerin nedenleri üzerinde durmak, problemlere çözüm önerileri getirmektir. Bu amaçla makalenin konusunu günümüz toplum yapısında önemli bir sorun olarak varlığını devam ettiren kadın cinayetleri oluşturmaktadır. Konuyla ilgili bulgular, literatür taraması ile elde edilmiştir. Bu doğrultuda konu çatışmacı ve yapısal fonksiyonel yaklaşım doğrultusunda ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Aile, Kadın, Şiddet, Cinayet, Sosyoloji.

SOCIOLOGICAL ANALYSIS OF VIOLENCE AGAINST WOMEN IN FAMILY

Abstract

The fact that the family has different opinions planned to be replaced is not able to provide solutions to the problems that may occur in the family institution, and tends to drag individuals into problems. It will help us to determine the causes of the problems that cause damage to the family institution and to offer a solution to the problems. Our aim is to identify the problems occurring in the family institution, to focus on the reasons of the problems and to offer solutions to the problems. For this purpose, the subject of the article is the murder of women who continue to exist as an important problem in today's society. Findings related to the subject were obtained by literature review. In this respect, the subject will be discussed in line with the confrontational and structural functional approach.

Keywords: Family, Women, Violence, Murder, Sociology

GİRİŞ

Aile, toplumun çekirdeğini oluşturan dinamik bir kurumdur. Toplumda meydana gelen değişimin en somut halini aile içerisinde görebilmemiz mümkündür. Bu nedenle güncel aile problemleri arasında ciddiyetini ve önemini koruyan kadın cinayetleri bu makalenin konusunu oluşturmaktadır. Kadın cinayetleri, aile içerisinde yaşanan problemlerin çıkmaza girmesi ve son çare olarak görülmesi sonucu ortaya çıkan bir durumdur. Bu durumdan eşler (karı-koca), çocuklar, eşlerin anne-baba-kardeşleri ve diğer yakınlar etkilenmektedir. Bu da aile yapımızın zedelenmesine neden olmaktadır. Aile içinde yaşanan problemlerin (iletişim eksikliği, ekonomik yetersizlik, eğitim seviyesinin düşüklüğü, şiddet vb.) aşılabilmesi sonucu aile kurumu ortadan kalkmakta ve istenmeyen bir durum olarak kadın cinayetleri ortaya çıkmaktadır. Cinayetlerin önlenmesi noktasında, cinayet işlenmeden önceki mevcut sorunun tespitinin yapılması önem arz etmektedir. Bu doğrultuda makalede aile içi iletişim eksikliği neden kaynaklanmaktadır? Aile içi şiddetin nedenleri nelerdir? Şiddetin bireyler üzerindeki etkileri nelerdir? Aile içi şiddet, cinayete neden olmakta mıdır? Kadın cinayetlerinin ortaya çıkma nedenleri nelerdir? vb. sorulara yanıt aranacaktır. Sorunun tespiti yapıldıktan sonra, sorunun çözümüne yönelik önerilerde bulunulacaktır.

Ailenin Dönüşümü

Toplumda yaşanan değişimler, ailenin dönüşümünde etkili olmaktadır. Ülkemizde yaşanan en önemli değişimler arasında akla ilk olarak sanayileşmeyle beraber gittikçe artan şehirleşme ve köyden kente göç etme olayı gelmektedir.

Bu olayın yanı sıra kadının çalışma hayatına girmesi, teknolojinin hızla gelişmesi ve yayılması vb. da toplumsal değişime etki eden faktörler arasında bulunan diğer faktörler olarak sıralanabilir. Yaşanan değişimler, olumlu etkilerinin yanı sıra özellikle aile üzerinde olumsuz etkilere neden olmaktadır. Toplumsal değişimlerin; yaşam kalitesinin hızla artması, eğitim seviyesinin yükselmeye başlaması, bilgiye daha kolay erişilmeye çalışılması gibi olumlu yanlarının yanı sıra olumsuz etkileri ailenin dönüşümü noktasında sorunlara yol açmaktadır. Özellikle fertlerin teknolojiyi kullanımı noktasında olumsuz sonuçlar ortaya çıkabilmektedir.

Teknolojide özellikle internet kullanımı ve televizyon, bireylerin aile kurumuna yönelik bakış açılarını değiştirmektedir. Televizyonda yayınlanan dizi ve filmler eşler arasında beklentiyi arttırmakta, eşlerin mutsuzluğuna yol açmaktadır. Yanlış internet kullanımı eşler arasındaki iletişimi zayıflatmakta, bu durum da aile sorunlarına yol açmaktadır. Eşler arası iletişimsizlik çocuk yetiştirme noktasında da soruna yol açmakta, bu durum da sağlıklı nesillerin ortaya çıkmasını engellemektedir. “İletişim, ailenin fonksiyonlarını ortaya çıkarmak, aile bireylerinin kişisel ihtiyaçlarını karşılamak ve hedeflerine ulaşmalarını sağlamak için gereklidir.” (Tezel, 2004: 1) Bu nedenle aile içi iletişim sorunların tespitinde ve çözümünde en etkili faktördür. “sağlıklı iletişim kurabilen insanlar mutlu aileleri ve toplumları oluştururlar.” (Tezel, 2004: 1) Sağlıklı iletişimin kurulabilmesi iki kişinin birbirini anlamaya yönelik hareket etmesiyle mümkün olabilmektedir. Birbirlerini anlayan bireyler çocuk yetiştirirken de uyumlu ve tutarlı hareket edebileceklerdir. Bu nedenle aile içi iletişim son derece önemlidir.

Sanayileşmenin bir gereksinimi olan köyden kente göç, göç eden bireylerin, şehrin yaşantısına uyumu noktasında bireylere etki etmektedir. Erkeğin yanında kadının da iş hayatına girmesi, bu duruma alışık olmayan bireylerde olumsuz karşılanmaktadır. Bu durumun olumsuz karşılanmasına neden olan etkenin temelde toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılıktan kaynaklandığını söylemek yanlış olmayacaktır.

“Toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık, cinsiyet rollerinin ‘doğal’ ve değişmez, biyolojik varlığımıza bağlı şeyler olduğu varsayımına dayanır. Bu varsayım yanlıştır, çünkü cinsiyet rolleri hem zaman içinde hem de kültürden kültüre değişirler. Kadınlarla erkeklerin birbirlerinden farklı olmaları, basitçe bir ‘farklılık’ olarak yaşanmaz, aynı zamanda, eşitsizliğin ve ayrımcılığın meşrulaştırılması da bu farklılığa dayandırılır. Farklılık, genel geçer kadınlık ve erkeklik kalıplarının üretilmesi ve yeniden üretilmesiyle sürdürülür, pekiştirilir. Ayrımcılık, bu kalıpların varlığını sürdüren en önemli araçlardan biridir.” (Bora, yıl yok: 1)

Toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık, temelde çatışmacı kuramın benimsemiş olduğu düşünceler arasındadır. Kurama göre gücü elinde bulunduran iktidar konumundadır. İktidar konumunda olan kişilerin de kendi hâkimiyeti altında olan bireyleri yönetim hakkını elinde bulundurduğu anlamına gelir. Çatışmacı kuramın savunduğu bu anlayış, kendisine ataerkil yapı içerisinde yer bulmaktadır. Bu doğrultuda evin geçimini sağlamak, erkeğin görevi olarak belirlenmiş, ekonomi tamamen erkeğe bağlı olarak varlığını devam ettirmiştir. Toplumsal değişim neticesinde kadının da iş hayatına girmesi sonucu ekonomi, kadın ve erkek arasında anlaşmazlığa yol açmıştır.

Çünkü kendisinden sorumlu olan ekonomiyi, erkek bir güç olarak görmekteydi. Geline son noktada bu gücünü eşiyle paylaşmak istemeyen erkek, bunu sorun olarak görmektedir. Bu durum da aile içerisinde soruna neden olmaktadır. Bu aşamada sorunun kaynağı olan toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığın, toplum yapımız içerisinde ataerkil yapıda kendine yer bulması dikkat çekmektedir. Ataerkil yapının tanımı konuya açıklık getirilmesi noktasında önemlidir. Buna göre literatürde ataerkillik; “Tam anlamıyla ‘babanın hakimiyeti’. Ataerkillik terimi, başlangıçta erkek aile reislerinin otoritesi üzerine kurulu toplumsal sistemleri tanımlamak için kullanılmıştır.” (Marshall, 2009: 47) şeklinde tanımlanmaktadır. Oysa bizim kültürümüzde, norm ve değerlerimizde bu düşüncenin var olması ancak başka kültürlerle etkileşim neticesinde ortaya çıkabilen bir olgu olabilir. Çünkü Türk aile yapımızda eşler birbirine yardım eden ve birbirini tamamlayan iki karşıt cins olarak anlaşılakta ve erkeğin kadından üstün bir durumunun söz konusu olmadığı bilinmektedir. “Türk aile yapısının ataerkil bir yapıyı

meşrulaştırdığı söylenemez. Bu konuda genel kabul şu şekildedir: Kadın ve erkek eşit olarak görülmektedir.” (Aslan ve Can, 2017: 15) ifadesi de bu düşünceyi destekler niteliktedir.

Aile İçi Şiddet

Aile yapısında olumsuz sonuçlara yol açan şiddetin birçok tanımı bulunmaktadır. Kişinin kendisine, yakınlarına ve tanımadıkları bireylere yönelik de uygulanabilen şiddet olgusunu biz, bu makalede aile içi şiddet ve özelde de kadına yönelik şiddete dayalı olarak incelemekteyiz. En genel tanımıyla “Aile içi şiddet; aile üyelerinden biri tarafından aynı ailedeki diğer üye ya da üyelerine yönelik, bireylerin yaşamını, fiziksel veya psikolojik bütünlüğünü ve bağımsızlığını tehdit eden, kişiliğine veya kişilik gelişimine ciddi boyutlarda zarar veren eylem veya ihmal olarak tanımlanmaktadır.” (Kiliş vd., 2007: 8) Aile içerisinde uygulanan şiddet genellikle güçlünün güçsüze, diğer bir deyişle erkeğin kadına yönelik uyguladığı şiddet şeklinde kendisini göstermektedir. Bu nedenle bu aşamada kadına yönelik şiddetin tanımını yapmak yerinde olacaktır. “Dünya Sağlık Örgütü’nün tanımına göre kadına yönelik şiddet, cinsiyete dayanan, kadını inciten, ona zarar veren, fiziksel, cinsel, ruhsal hasarla sonuçlanma olasılığı bulunan, toplum içerisinde ya da özel yaşamında ona baskı uygulanması ve özgürlüklerin keyfi olarak kısıtlanmasına neden olan her türlü davranıştır.” (Güleç vd., 2012: 122)

Dünyanın birçok ülkesinde kadına yönelik şiddet olayı ile karşılaşmaktadır. Bu olaylar genel anlamda iki farklı alanda karşımıza çıkmaktadır. İşyerleri, sokaklar vb. olarak adlandırabileceğimiz kamusal alan ve aile içerisinde özellikle fiziksel başta olmak üzere diğer şiddet türleri olan psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddetin yaşanabildiği özel alan kadına yönelik şiddetin uygulandığı alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadına yönelik şiddetin nedenlerine baktığımızda, şiddetin nedenleri “Erken yaşta, görücü usulüyle evlenme, sosyal desteğin yetersiz olması, ekonomik yönden tam bağımlı olma, yoksulluk, geniş ailede yaşıyor olma, kayınvalide ile beraber yaşama, eğitim düzeyinin düşük olması, eşte alkol kötüye kullanımı / bağımlılığın olması, çocukluk döneminde şiddete maruz kalma” (Karakoç vd., 2015: 324) şeklinde sıralanabilir.

Kadınların şiddet görmeye başladığı ilk andan itibaren bu durumu gizlemeye çalışmaları, şiddetin devam etmesi noktasında en büyük etken olarak karşımızda durmaktadır. Şiddetin uygulanması, şiddeti uygulayan bireylerin hem sosyal hem de psikolojik yaşantısında önemli bir konumdadır. Bu durumun incelenmesi, şiddetin neden uygulandığını öğrenebilmemiz noktasında önemlidir. Daha önce yapılmış çalışmalar incelendiğinde şu sonuca ulaşılmaktadır: Şiddet en temelde öğrenme yoluyla öğrenilmektedir. Özellikle çocukluk döneminde şiddete maruz kalan veyahut şiddeti görerek büyüyen bireyler yetişkinlik döneminde şiddete eğilimi olan bireyler haline gelmektedir. “Çocukluğunda şiddet gören bir kişi şiddet uygulayan bir yetişkin olma açısından artmış risk taşımaktadır. Çocuklukta şiddete tanık olmak da artmış şiddet davranışı ile ilişkilidir. Annesine veya diğer aile üyelerine şiddet uygulandığına tanık olmak şiddet kendisine yönelme bile bir çocuğun gelecekteki davranışlarını etkileyebilmektedir.” (İncecik vd., 2009: 3) “Sosyal Öğrenme Teorisine göre, insanlar küçük yaşlarda öğrendikleri ya da şahit oldukları her davranış gibi şiddet içeren davranışları da öğrenirler, onları modeller ve taklit ederler. Öğrenilen, bu şiddet içeren davranışlar çocukluk dönemi boyunca pekiştirilir, ergenlik ve yetişkinlik döneminde de taklit edilir.” (Özgentürk vd., yıl yok: 55) Sosyal öğrenme yolu ile şiddeti öğrenen bireyler yaşamları boyunca şiddete eğilimli bireyler olabilmektedirler. Bu durum evlendikleri zaman da eşlerine yönelik devam etmektedir. Şiddet davranışının devam etmesi ve bu davranışın normal olarak görülmesi, bazı kişilik

bozuklukları olarak da karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan anti-sosyal kişilik bozukluğuna göre ailede sömürü görmüş olma, aile üyelerinden birinin kaybı ya da terk etmesi sebeplerine bağlı olarak kişide oluşan davranış bozuklukları şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Anti-sosyal kişilik bozukluğuna sahip kişilerin özelliklerini şu şekilde ifade etmek mümkündür: “Yalan söyleme gibi dürüst olmayan davranışları, evden kaçıp gitmeleri olur. Kişinin geçmişte şiddete başvurduğuna ilişkin bir öykü alınır. ... Bu kişiler vicdan azabı çekmezler, pişmanlık duymazlar. Dürtü denetimi bozuklukları olur, tasarlayarak davranmazlar. Başkalarına karşı duyarlı ve düşünceli değildirler. Huzursuzluk içindedirler ve saldırgan tutumlar sergilerler.” (Koroğlu ve Bayraktar, 2014: 43) Ailelerinde şiddet ya da sömürü görme durumlarının kişilerin üzerindeki olumsuzluk boyutuna da çok iyi bir örnek olan anti-sosyal kişilik bozukluğu, şiddetin yaşanmasında bu nedenle rol oynayabilmektedir. Bu aşamada ise şiddet ve iktidar ilişkisi üzerinde durmak konuya açıklık getirmemizde bize yardımcı olacaktır. “Şiddet ve iktidar birbirini etkileyen kavram olarak düşünüldüğünde iktidar, toplumsal ilişkileri belirleyen kuralların çıkarlar uğruna bireylere dayatılması, iktidarın devamlılığını sağlamak için kullanılan yöntem de şiddet olarak belirtilmekte yani erkeğin kadının üzerinde hâkimiyet sağlaması için uyguladığı şiddet, gücün korunmasında aracı olmaktadır.” (Yüksel, 2016: 4)

Şiddetin, şiddet gören bireylerdeki etkilerine baktığımızda; bireyler üzerinde şiddetin etkilerinin hayatları boyunca devam ettiği görülmektedir. Özellikle şiddet (fiziksel, duygusal, ekonomik, cinsel şiddet vb.) gören bireylerde depresyona girme olasılığının daha fazla olduğu yapılan araştırmalar neticesinde ortaya konulmuştur. Ayrıca şiddet, şiddet gören bireylerde içe kapanıklık, insanlarla iletişimde bulunmada çekingen davranma, hayata küsme gibi ciddi hasarların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Şiddet sadece ülkemizde yaşanan bir olgu değil, tüm dünyada görülen bir olgu ve sorun olarak karşımızda durmaktadır. Bu sorunun çözümüne yönelik hem dünya genelinde hem de ülkemizde ciddi çalışmalar yapılmış ve yapılmaktadır. “Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 10 ülkede 24.000 kadın ile görüşülerek gerçekleştirilen çalışmanın sonuçları kadına yönelik her tür şiddetin çok yaygın olduğunu ortaya koymuştur (fiziksel şiddet %13-61, ruhsal şiddet %20-75, cinsel şiddet %6-59). Türkiye genelinde 12.000’den fazla kadınla gerçekleştirilen bir çalışmada aile içi fiziksel şiddet yaygınlığı %39 olarak bildirilmiştir.” (Karakoç vd., 2015: 324)

“Dünya Sağlık Örgütü’nün 2002 raporuna göre, dünya genelinde toplum içinde yapılan 48 araştırmada kadınların %10-69’unun eşleri veya partnerleri tarafından hayatlarında en az bir kez fiziksel şiddete maruz kaldığı saptanmıştır.” (Yetim ve Şahin, yıl yok: 51) Ülkemizde yapılan önemli çalışmalardan elde edilen veriler ise şu şekildedir: “T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumunun aile içi şiddetle ilgili olarak yaptığı bir çalışmada her 100 ailenin 34’ünde kadına yönelik fiziksel şiddet ve %53’ünde de sözel şiddetin var olduğu ortaya konmuştur. Türkiye genelinde 56 ilden 1800 evli kadınla yapılmış KYŞ (Kadına Yönelik Şiddet) çalışmasında; eşinden en az bir kez fiziksel şiddet gören kadınların oranı %35 saptanmıştır.” (Yetim ve Şahin, yıl yok: 51) “Jandarma sorumluluk bölgesinde 2012 yılı aile içi şiddet sayısı 12.741 ve 2013 yılı aile içi şiddet sayısı 13.551 olarak %6’lık bir artış gerçekleşmiştir. Aile içi şiddet olaylarında 2.797 si erkek, 12.222 si kadın olmak üzere toplam 15.019 kişi mağdur olmuştur.” (Yüksel, 2016: 36) “2014 yılında Türkiye genelinde yapılan çalışmaya göre evlenmiş kadınların %36’sı, yaşamlarının herhangi bir döneminde eşleri veya birlikte oldukları erkeklerin fiziksel şiddetine maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Şiddete maruz kalanların %10’u gebelik dönemlerinde de şiddete uğramışlardır. Kadınların yüzde 9’u, çocukluk döneminde (15 yaşından önce) cinsel

istismara maruz kalmaktadır. Bu oranlar şiddet denildiğinde neden kadına yönelik şiddetin akla geldiğinin de nedeni olarak gösterilebilmektedir.” (Demir, 2016: 241) Bütün bu verilerden elde edilen bulgulara göre aile içi şiddetin ciddi boyutlarda olduğu görülebilmektedir. Aile içi şiddet olayının özellikle kadınlara yönelik olması, çocukların şiddet ortamında yetişmeleri durumu şiddetin döngüsel bir duruma geldiği sonucunu ortaya çıkardığı düşünülebilir. Bu düşünceden hareketle çalışmalarını ortaya koyan Walker de şiddetin döngüsel olarak varlığını devam ettirdiği kanaatinde dir.

“Lenore Walker’e göre eşler arasındaki şiddet döngüsü üç dönemden oluşmaktadır. İlk faz gerginliğin giderek arttığı dönemdir. Bu dönemde sözel tehdit ve saldırılar ile çeşitli kısıtlamalar vardır ve sonunda dayak başlar. İkinci fazda ise ani öfke patlamaları olur ve birinci dönemin sonunda başlayan dayak devam eder, yani fiziksel istismar vardır. ... Patlama sürecinin ardından balayı dönemi adı verilen sakin dönem gelir. Bu dönemin süresi zaman geçtikçe kısalma eğilimindedir. Şiddet uygulayanın bunu inkâr etmesi ve şiddeti bir nedene bağlaması olasıdır. Şiddeti uygulayan bu dönemde üzgün olduğunu belirtir ve bir daha asla tekrarlanmayacağına dair sözler verir. Şiddetin biteceğine ve kişinin değişeceğine inanır. Bu döngü eğer bir önlem alınmazsa kronikleşerek daha kötüye gider.” (İncecik vd., 2009: 2)

Bu döngü sonucunda önlenemeyen şiddet davranışı, belirtilen şiddetin nedenine çözüm olamayınca cinayete kadar gidebilmektedir.

Kadın Cinayetleri

Aile içi şiddetin en son hali olarak kendisini gösteren kadın cinayetleri, aile kurumunun zayıflamasına, işlerliğini kaybetmesine ve hatta aile kurumunun ortadan kalkmasına neden olmaktadır. Eşlerden biri vefat ederken, diğeri cezaevine gitmekte ve eğer çocuklar varsa, bu durumdan hayatları boyunca olumsuz etkilenmektedirler.

Cinayet olgusu, sadece boşanma sonucu değil, eşler bir aradayken de gerçekleşebilmektedir. Kadın cinayetlerini tespit etmek, varolan bu güncel aile problemlerine çözüm önerisi getirebilme noktasında önem arz etmektedir.

Literatürde kadın cinayetleri töre cinayetleri ve namus cinayetleri şeklinde kendisini göstermektedir. Yapılan bu ayrıma göre töre cinayetleri; davranışlarının yanlış olduğuna kanaat getirilen kadına yönelik bir nevi ‘aile meclisi’ diyebileceğimiz aile büyüklerinin bir araya gelerek, konu hakkında kadını haksız bulması ve ölümüne karar verilmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır. Namus cinayetleri ise toplumun bireylerin namus kavramına atfettiği anlayıştan kaynaklı olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle ataerkil toplum yapılarında namus genellikle kadının bedenine yönelik algılanmakta, erkeğin evlendiği kadının hâkimiyetini elinde bulundurduğu şeklinde algılanmaktadır. Kadın, kendi hayatı hakkında bir karar almaya kalktığı anda -ör; çalışmak istemesi- kendisine karşı çıkıldığını görmekte ve bu durum giderek kadının yaşam alanını da daraltabilmektedir. Bu durumdan rahatsız olan kadın, çareyi boşanmada görmekte ancak bu şekilde de kurtulamamaktadır. Boşanma gerçekleşse dahi erkek, kadını rahat bırakmamakta, kadına psikolojik şiddet uygulamaya devam etmekte ve kadını tekrar evlenmeye bu şekilde ikna etmeye çalışmaktadır. Tekrar evlenmeyi kabul etmeyen kadınla tartışmaya başlayan erkek, sorunun çözümüne kadının yaşamına son vererek ulaştığını sanmaktadır. Tabii ki cinayetlerin birçok sebebi bulunmaktadır. Kadının geç saatte dışarıda yalnız dolaşması, mini etek, sıfır kol vb. şeklinde kıyafetlerin giyinmesi, kendi hayatına yönelik karar alma isteği gibi durumlar da cinayetlerin işlenmesine neden olan faktörler olarak sıralanabilir. Tüm bu

nedenlerden yola çıkarak “Cinayetlerin oluşumunda, töre, din, ahlak ve namus anlayışı, aile özellikleri, şiddet eğilimli olma, kıskançlık gibi birçok faktör etkili olmaktadır.” (Turak, 2015: vi) diyebiliriz. Belirtilen bu iki farklı cinayet türünün yanı sıra kadınların hiç tanımadıkları bireyler tarafından da öldürülebilmeleri görülmektedir. Bunun en çarpıcı örneğini geçtiğimiz yıllarda evine gitmek için otobüse binen Özgecan Aslan’ın otobüs şoförü tarafından öldürülmesi oluşturmaktadır. Bu örnek bize sorunun asıl sebebine götürmesi nedeniyle önem arz etmektedir. Bu örnekten de yola çıkarak işlenen kadın cinayetlerinin asıl sebebinin, insanların zihniyetlerinden kaynaklandığını iddia edebilmemiz mümkündür. Bu zihniyetin ortaya çıkmasında ataerkil yapının insanlar tarafından nasıl anlaşıldığını ortaya koymak da bu iddianın kanıtını ortaya çıkaracaktır. Makalenin konu sınırlamasını aile kurumu içerisinde işlenen kadın cinayetleri oluşturduğundan konuyu çok fazla dağıtmamak için tekrar cinayetlerin işlenme nedenlerine değinmek yerinde olacaktır. Konuyu sistemli bir şekilde ele aldıktan sonra tekrar zihniyet olgusuna dönüş yapılacaktır.

Ancak şu aşamada “*Namus cinayetlerinin işlenmesi için öne sürülen nedenler, aile büyüklerinin sözlerinin dışına çıkmak, evli bir kadının evlilik dışı ilişkisinin olması, evli bir kadının bir erkekle kaçması, evli bir kadının boşanması ya da kocasını terk etmesi, boşanmış kadının bir erkekle ilişkisinin olması, bekâr bir kızın izinsiz evlenmesi / kaçması, bekâr bir kızın bir erkekle ilişkisi olması, evli ya da bekâr bir kadının kaçırılması ya da tecavüze uğraması olarak bildirilmektedir.*” (Dinç ve Şahin, 2009: 125) şeklinde namus cinayetlerin diğer nedenlerini sıralayabilmemiz mümkündür.

Kadına yönelik uygulanan şiddet gibi kadın cinayetleri de dünya gündeminde önemli bir problem olarak görülmektedir. Bu probleme yönelik de birçok araştırma yapılmaktadır. Bu çalışmalardan birini Birleşmiş Milletler yapmıştır. “*2000 yılında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği’nin hazırladığı raporda dünyada 5000 kadının namus bahanesiyle öldürüldüğü ve Bangladeş, Brezilya, Ekvator, Mısır, Hindistan, İsrail, İtalya, Ürdün, Fas, Pakistan, İsveç, Türkiye, Uganda, Britanya bu ülkeler arasında yer almaktadır. Örneğin, Yemen’de sadece töre ve namus cinayetleri değil tüm kadın cinayetleri kaza olarak görüldüğünden olay yerine polis bile çağrılmamaktadır. Danimarka’da yaşanan töre cinayetinde, azmettirmekten ve cinayeti koordine etmekten ömür boyu hapse, cinayetin işlenmesine yardım eden herkese de 8-16 yıl arası hapis cezası verilmiştir.*” (Yüksel, 2016: 26) Kadın cinayetlerine yönelik ülkemizde yapılan çalışmalardan elde edilen: “*2007 Töre ve Namus Cinayetleri Raporu verilerine göre 2002-2007 yılları arasında en çok 2006 yılında 233 kişi töre ve namus cinayetine kurban gitmiştir, 5 yıl içinde ölenlerin sayısı 1000’i aşmıştır. 2007 yılından sonra sayının 120 olması işlenen cinayetin azaldığını gösterebileceği gibi işlenen cinayetlerin farklı sebeplerle gerçekleşmesi kapsamında kayıt altına alınmadığını da gösterebilmektedir.*” (Yüksel, 2016: 8) Ülkemizde yaşanan kadın cinayetlerinin yıllara göre oranını ayrıntılı bir şekilde veren diğer bir çalışmaya göre ise veriler şu şekildedir: “*TBMM’ye verilen bir soru önergesi üzerine dönemin Adalet Bakanının verdiği yanıt neticesinde resmi kayıtlara göre 2002-2009 yılları arasında kadın cinayetlerinin yüzde 1400 artış gösterdiği anlaşılmıştır. 2002 yılında öldürülen kadın sayısı 66 iken, 2003’te 83, 2004’te 128, 2005’te 317, 2006’da 663, 2007’de 1011, 2008’de 806 ve 2009’un ilk yedi ayında 953’e çıkmıştır. Buna karşın, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüne göre ise son beş yılda öldürülen kadın sayısı 802’dir. 2009-2013 yılları arasında yaralanan ve öldürülen kadına ilişkin rakamlar ... a göre ortalama her iki günde bir kadın öldürülmektedir.*” (Çetin, 2014: 11)

Bu verilerden de görüldüğü üzere kadın cinayetleri, ülkemizde ciddi boyutlardadır. Bu cinayetlerin nedenleri arasında bulunan en büyük etken, bireylerin namus algısı ve bu algının ataerkil yapı içerisinde önemli bir yeri teşkil etmesinden kaynaklanmaktadır. Namus kavramı genel itibariyle kadınların bedenlerine yönelik algılanmaktadır. Ataerkil yapı, erkeğin egemenliğine dayalı bir yapı sergilemektedir. Bu duruma göre egemenliği elinde bulunduran erkek, kadını kendi namusu olarak görmekte, gücü elinde bulundurduğu için de kadının üzerinde sınırsız hakkının olduğunu iddia etmektedir. Yapmış olduğumuz bütün çalışmalar neticesinde sorunun ana kaynağını bu zihniyet algısının oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu algının ortadan kalkmasına yönelik atılan her adım, sorunun çözümünü daha da kolaylaştıracaktır. Bu nedenle atılacak olan adımlardan birini, bu zihniyet yapısının dönüşümü noktasında atılması yerinde olacaktır.

Bu dönüşümün hayata geçirilmesinde en etkili unsurun ise medya olduğu söylenebilir. Çünkü ataerkil yapıya dayandırılarak erkek egemen zihniyetin, kadını bir meta olarak göstermesinde özellikle medyanın etkisi göz ardı edilemeyecek düzeydedir. Bu gerçekten yola çıkarak medya aracılığıyla pekiştirilen bu zihniyet algısının dönüşümünün yine medya aracılığıyla sağlanması, sorunun ana kaynağının ortadan kaldırılmasında çok önemli rol oynayabilecektir.

Olayın hukuki boyutuna değinecek olursak “yeni düzenlemeyle töre saikiyle adam öldürme suçu, yeni TCK’da ‘nitelikli haller’ dâhilinde ‘kasten adam öldürme’ bölümüne alınmış ve cezası da ağırlaştırılmış hapis cezası olarak yeniden düzenlenmiştir.” (Öztürk ve Demirdağ, 2013: 129)

Yeni düzenlemeyle hukuki anlamda sorunun çözümüne yönelik atılan bu adım önemini korumaktadır. Yalnız bu atılan adım tek başına yeterli olmamaktadır. Özellikle töre cinayetlerinin işlenme nedenlerinden birini oluşturan çevre baskısı ne kadar azaltılabilirse, kadın cinayetlerinin işlenme oranı da bir o kadar azalacaktır. Çevre baskısının azaltılması da yine bu zihniyet algısının dönüştürülmesiyle mümkün görünmektedir. Ayrıca yalnızca kadınların bilgilendirilmeleri / bilinçlendirilmeleri değil, kadınlar ve erkeklerin birlikte bilinçlendirilmeleri, sorunun çözümüne yönelik atılacak adımların bir diğerini oluşturacaktır. Bunların yanı sıra sorunun çözümüne yönelik ulusal, uluslararası ve sivil toplum kuruluşlarının ortaklaşa yapacağı çalışmalar da kadın cinayetlerinin işlenme oranlarının düşmesinde ciddi şekilde etkili olacaktır.

SONUÇ

Güncel aile problemlerinden birini oluşturan kadın cinayetleri, aile kurumunun zedelenmesine ve hatta aile kurumunun ortadan kalkmasına neden olan ciddi bir sorundur. Bu sorunun nedenlerini tespit edebilme noktasında cinayetlerin işlenmeden önceki ailevi sorunların tespitini yapmak önemli hale gelmektedir. Çünkü aile içerisinde ortaya çıkan problemler çözülmeden, başka problemlerin ortaya çıkması bireyleri çıkmaza götürmektedir. Bu çerçevede aile içerisindeki problemlerin en önemli nedeni; aile içi iletişim eksikliği olarak saptanmıştır. Bu eksikliğin ortaya çıkmasındaki en büyük etken de televizyon ve internet kullanımının yanlış olmasından kaynaklanmaktadır. Televizyon programlarına bağlılığın ve yanlış internet kullanımının aile içi iletişimi zayıflattığı söylenebilir. Aile içi iletişimi zayıflatan televizyon ve internetin yanı sıra ekonomik faktörler, eğitim seviyesinin düşük olması, alkol, sigara gibi insan sağlığına zarar veren maddelerin kullanımı ve en temelde ataerkil yapının getirmiş olduğu erkek egemen anlayışının yanlış anlaşılması neticesinde şiddet olayları ortaya çıkmaktadır.

Aile içi iletişim eksikliğinden kaynaklı olarak ortaya çıkan sorunlar, bireyler arasında yine iletişim eksikliğinden kaynaklı olarak çözülememekte, bu durum da bireyler arası çatışmalara neden olmakta; çatışmalar yerini şiddete bırakmakta ve en sonunda şiddet de cinayetlerin ortaya çıkmasında etkili olmaktadır. Şiddet ortamında büyüyen çocuklar, yetişkin olduklarında şiddet uygulayan bireyler olma eğilimi göstermektedirler. Zamanla bu durum da şiddetin döngüsel hale gelmesinde etkili olmaktadır.

Şiddet gören kadınlar kurtuluşu boşanmada görmektedir. Boşanma gerçekleşse dahi şiddet görmeye devam eden kadın, eski eşiyle tekrar evlenme teklifini reddetmesi neticesinde cinayete kurban gidebilmektedir.

Elde edilen verilerden yola çıkarak kadın cinayetlerinin temel nedeninin namus kavramının ve ataerkil yapının algılanması noktasında kendisini gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sorunun çözümünde etkili olacak en önemli faktör bu algının dönüşümüne yönelik yapılacak çalışmalarla birlikte kendisini gösterecektir. Zihniyet algısının değişmesiyle birlikte sırasıyla kadın cinayetlerinde, aile içi şiddette ve aile içi iletişim eksikliğinin giderilmesi noktasında önemli bir azalma olacaktır.

KAYNAKLAR

- Aslan, Funda ve Can, Yücel (2017). “Geçmişten Günümüze Türk Aile Yapısı”. s. 1-18.
- Bora, Aksu (yıl yok). “Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık”. *İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyoloji ve Eğitim Çalışmaları Birimi (Seçbir)*. s. 1-14.
- Çetin, İhsan. (2014). “Gelenek ve Modernite Arasında Türkiye’de Son Dönem Kadın Cinayetleri”. *Sosyoloji Dergisi/Journal of Sociology*. Cilt: yok. Sayı: 30. s. 1-23.
- Demir, Sevim A. (2016). “Aile İçi Problemler: İletişimsizlik, Şiddet ve Boşanma”. *Aile Sosyolojisi*. Editörler: Nazmi Avcı ve Erdal Aksoy. İstanbul: Lisans Yayıncılık. s. 236-256.
- Dinç, Hüsniye ve Şahin, Nevin H. (2009). “Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Töre ve Namus Cinayetleri”. *İ. Ü. F. N. Hem. Dergisi*. Cilt: 17. Sayı: 2. s. 123-132.
- Güleç, Hüseyin. Topaloğlu, Mürüvvet. Ünsal, Demet. ve Altıntaş, Merih (2012). “Bir Kısır Döngü Olarak Şiddet”. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. Cilt: 4. Sayı: 1. s. 112-137.
- İncecik, Yeşim., Kurdak, Hatice., Özcan, Sevgi., Akpınar, Ersin., Saatçı, Esra ve Bozdemir, Nafiz (2009). “Eş Şiddeti ve Aile Hekimliği”. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*. Cilt: 3. Sayı: 1. s. 1-8.
- Karakoç, Berna., Gülseren, Leyla., Çam, Birmay., Gülseren, Şeref., Tenekeci Nermin ve Mete, Levent (2015). “Depresyonu Olan Kadınlarda Aile İçi Şiddetin Yaygınlığı ve İlişkili Etkenler”. *Nöro-Psikiyatri Arşivi Araştırma Makalesi*. s. 324-330.
- Kiliş, Yeter ve Bilgici, Sema Ş. (2007). “Bir Aile İçi Şiddet Olgusu; Sır Tutma İlkesi İle Şiddeti İhbar Etme Yükümlülüğü Arasındaki Etik İkilem”. *Aile ve Toplum Dergisi*. Cilt: 3. Sayı: 11. s. 7-11.
- Köroğlu, Ertuğrul ve Bayraktar, Sinan (2014). “*Kişilik Bozuklukları*”. Ankara: HYB Yayıncılık.

- Marshall, Gordon (2009). “*Sosyoloji Sözlüğü*”. Çev.: Osman Akınhay ve Derya Kömürcü Ankara: Bilim Sanat Yayınları.
- Özgentürk, İ. Karğın, V. Baltacı, H. (yıl yok). “Aile İçi Şiddet ve Şiddetin Nesilden Nesile İletilmesi”. *Polis Bilimleri Dergisi*. Cilt: 14. Sayı: 4. s. 55-77.
- Öztürk, M. ve Demirdağ, Memet A. (2013). “Namusunu Kanla Temizleyenler: Mardin Cezaevi’nde Namus Davası Nedeniyle Yatan Mahkumlar Üzerine Bir Araştırma”. *Sosyal Politika Çalışmaları*, Cilt: 7, Sayı: 30, s. 117-135.
- Tezel, Ayfer (2004). “Aile İçi İletişim”. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. s. 1-16.
- Turak, Risalet (2015). “2000-2010 Arası Medyada Kadın Cinayetleri ve Din İlişkisi: Hürriyet ve Zaman Gazeteleri Örneği Yüksek Lisans Tezi”. Bursa: T. C. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Sosyolojisi Bilim Dalı.
- Yüksel, Ayten B. (2016). “Kadına Yönelik Şiddet ve Töre Cinayetleri Yüksek Lisans Tezi”. Çanakkale: T. C. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı.
- Yetim, D. ve Şahin, Erkan M. (yıl yok). “Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım”. *Aile Hekimliği Dergisi*. Cilt: 2. Sayı: 2. s. 48-53.